

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.; given Stockholms slott den 30 januari 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

1) att godkänna bilagda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst;

2) att i avseende å dyrtidstillägget för år 1920

dels medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa samt statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. dyrtidstillägg må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1920 anvisa

under sjätte huvudtiteln:

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 45,200, att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;

för statens biografbyrå ett reservationsanslag å..... kronor 20,800, att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservations-			
anslag å	kronor	80,000,	
att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;			
för patent- och registreringsverket ett reservations-			
anslag å	kronor	430,000,	
att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifternas medel			
direkt utgå;			
för bank- och fondinspektionen ett förslags-			
anslag å	kronor	50,800,	
att i första hand direkt utgå av bidrag till bankinspektionen; samt			
för kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit			
ett reservationsanslag å	kronor	40,800,	
att av denatureringsavgifter direkt utgå;			
dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befatt-			
ningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt			
angivits, å tilläggsstat för år 1920 såsom förslagsanslag anvisa			
under andra huvudtiteln	kronor	4,780,000	
» tredje »	»	900,000	
» fjärde »	»	29,210,000	
» femte »	»	18,320,000	
» sjätte »	»	13,760,000	
» sjunde »	»	10,290,000	
» åttonde »	»	13,800,000	
» nionde »	»	2,940,000	
samt			

3) att i avseende å dyrtidstillägget för år 1921

dels till bestridande av kostnaderna för dylik förmån åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1921 års riksstat anvisa ett förslagsanslag, högst..... kronor 160,000,000,

dels ock förklara, att under år 1921 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå

beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa, statens anstalt för pensionering av folkskollärare

m. fl., försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket, bank- och fondinspektionen samt kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt

 beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg under år 1921 kunna vara å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Kungörelse

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej bestämmelser i annan ordning äro eller varda meddelade, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön och lönetillägg;
- tjänstgöringspenningar;
- ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
- arvode;
- ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
- ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
- inkvarterings- och servisbidrag;
- dagavlöning och dagavlöningsstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;
- docentstipendium vid statens högskolor;
- extra avlöningstillägg;
- extra lönetillägg;
- provisoriskt avlöningstillägg;
- tillfällig löneförbättring;
- tillfälligt lönetillägg;
- tillfällig förhöjning i dagavlöning för visst manskap vid armén och marinen;

häradskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag; samt uppmuntringspenningar och tillfällig arvodesförhöjning för lotsar, kvarstående på gammal stat.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas, i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, nämnda tal minskas med en niondel därav, varvid, för det fall att det sålunda erhållna talet icke är jämnt delbart med 2, detsamma, därest det med högst 1 understiger närmast högre med 2 jämnt delbara tal, höjes till sistnämnda tal, men eljest sänkes till närmast lägre med 2 jämnt delbara tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Mom. 1. För andra i denna kungörelse avsedda befattningshavare än de i mom. 2 här nedan nämnda utgår dyrtidstillägget på följande sätt.

Å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägget efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts, samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 1,250 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar hälften av grundtalet. Å del, som överstiger 1,250 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

Mom. 2. Rörande dyrtidstillägg åt befattninghavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt häradshövdingar och vissa vikarier för sistnämnda befattninghavare är särskilt stadgat.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattninghavare vid universitetet, de allmänna läroverken och navigationsskolorna samt till lantbruksakademiens sekreterare beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningesenligt uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av nämnda institutioners utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlöande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp för undervisningstimme i veckan än som tillkommer ordinarie lärare vid akademien, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingämbete, dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

I fråga om notarie vid domkapitel likställes med de avlöningsförmåner, varå dyrtidstillägg enligt § 1 mom. 1 skall utgå, så stor del av vederbörandes övriga inkomster i tjänsten, att det belopp, varå dyrtidstillägg beräknas, uppgår till 2,500 kronor utöver enligt stat utgående avlöningsförmåner.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningesenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattninghavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminarier åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnadskostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad.

§ 9.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg befattningshavare vid flottans pensionskassa och statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 10.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbuset.

§ 11.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 12.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1920.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 januari 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde efter gemensam beredning med cheferna för samtliga övriga departement följande:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om beredande av fortsatta dyrtidsbidrag åt befattningshavare i statens tjänst.

Till en början ber jag därvid att få erinra om vad jag till statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 innevarande januari vid anmälan av frågorna rörande regleringen av utgifterna å tilläggsstaten till riksstaten för år 1920 under rubriken: »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anförde rörande dyrtidstillägg åt statens befattningshavare och pensionärer under nämnda år. Jag yttrade därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 79 häft. (Nr 95.)

»Vad beträffar dyrtidstillägg för år 1920 gäller, att de av föregående års lagtima riksdag antagna allmänna grunder för dylika tillägg jämlikt kungörelsen den 30 maj 1919 (nr 262) skola lända till efterrättelse jämväl under första halvåret av innevarande år. För beredande av dyrtidstillägg under detta år avsatte 1919 års lagtima riksdag såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 116,000,000 kronor. I fråga om denna avsättning anförde jag till statsrådsprotokollet den 14 mars 1919 (proposition nr 225), att det icke syntes mig lämpligt att redan då verkställa uppdelning av sagda belopp å de särskilda huvudtitlarna eller i övrigt träffa definitivt avgörande om, huru för år 1920 kostnaderna för dyrtidsbidrag åt statens befattningshavare och pensionärer skulle bestridas. Jag är icke heller i dag beredd att underställa Kungl. Maj:ts slutliga prövning frågan om anslag för ändamålet under innevarande år. Utredning angående dyrtidstilläggen pågår inom finansdepartementet men har ännu icke hunnit slutföras. De för ändamålet erforderliga anslagen böra å förslaget till tilläggsstat för år 1920 allenast beräknas. För ändamålet bör givetvis i första hand nyss omförmälda belopp å 116,000,000 kronor tagas i anspråk. Också har jag vid uppgörande av förslag till tilläggsstat för år 1920 å inkomstsidan upptagit nämnda belopp såsom i anspråk tagen kapitaltillgång.

Nyssnämnda belopp, vilket har beräknats skola bestrida de kostnader för dyrtidstillägg, för vilka anslag plägat anvisas under de olika huvudtitlarna, torde emellertid icke bliva tillräckligt. Såsom jag i mitt anförande rörande finansplanen yttrat, hava gjorda framställningar om höjda dyrtidstillägg funnits böra tillmötesgås, så långt den allvarliga finansiella ställningen det medgiver. Så vitt nu kan bedömas torde därmed för samtliga dyrtidstillägg komma att erfordras ungefär följande belopp nämligen:

beträffande de affärsdrivande verken	kronor 116.000.000
beträffande försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket, bank- och fondinspektionen, och kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit,	» 1,000,000
samt beträffande övriga verk och inrättningar	» 148,500,000.

I sist omförmälda belopp inga ej blott anslag till dyrtidstillägg enligt det allmänna författningarna i ämnet utan jämväl de olika anslagen till särskilda grupper befattningshavare utanför den egentliga statsförvaltningen.

Vad angår de affärsdrivande verken samt postsparbanken, flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning läser böra förfaras på samma sätt som föregående år, d. v. s. förklaras, att bidragen skola utgå av de medel, ur vilka omkostnaderna för vederbörande institutioner i övrigt bestridas. Beträffande sådana verk som försäkringsinspektionen m. fl., förutsätter jag, att särskilda anslag till dyrtidstillägg komma att av riksdagen anvisas och att dessa anslag förklaras skola utgå av vederbörande verks inkomster, därvid beträffande bank- och fondinspektionen den modifikation göres, att anslaget skall i första hand utgå av verkets inkomster. Närmare förslag om de särskilda anslagens belopp komma att senare i vederbörligt sammanhang framställas. Å tilläggsstaten skulle vidare behöva beräknas de för övriga verk och inrättningar och speciella grupper befattningshavare erforderliga beloppen eller 148,500,000 kronor. Närmare förslag om de på varje huvudtitel belöpande anslagsbelopp, vilka tillsvidare äro, särskilt i vad angår fördelningen

på huvudtitlar, allenast approximativt beräknade, torde vid behandlingen av de olika huvudtitlarna få framställas av vederbörande departementschefer.»

Beträffande befattningshavarna i statens tjänst, varom nu närmast är fråga, föreslog Kungl. Maj:t därefter i propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1920 riksdagen att, i avvaktan på proposition angående dyrtidstillägg under år 1920 åt nämnda befattningshavare, för ändamålet såsom förslagsanslag beräkna

under andra huvudtiteln	kronor	4,200,000
» tredje »	»	900,000
» fjärde »	»	28,000,000
» femte »	»	19,000,000
» sjätte »	»	12,300,000
» sjunde »	»	11,600,000
» åttonde »	»	13,000,000
» nionde »	»	2,700,000.

Jag anhåller vidare att få bringa i erinran vad jag vid anmälan av de frågor, som rörde statsregleringen för år 1921, till statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 innevarande januari yttrade rörande dyrtidstillägg för år 1921 åt statens befattningshavare och pensionärer. Efter att hava anmärkt, att det syntes mig ganska påtagligt, att jämväl för år 1921 sådana dyrtidsbidrag måste beredas vederbörande, anförde jag i nu ifrågavarande avseende följande:

»Jag är icke nu beredd att uttala min mening om, till vilket belopp och efter vilka närmare grunder detta tillägg för nämnda år bör utgå. Medel böra likväl under alla förhållanden finnas jämväl för detta år i beredskap, och i mina beräkningar över det finansiella läget för statsverket i avseende å samma år har jag även tagit nödvändigheten härav i betraktande.

I fråga om de affärsdrivande verken lära böra förfaras på samma sätt som hittills, d. v. s. förklaras, att bidragen skola utgå av de medel, ur vilka omkostnaderna för vederbörande institutioner i övrigt bestridas. Beträffande försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket, bank- och fondinspektionen samt kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. förutsätter jag, att särskilda anslag komma att av riksdagen anvisas och att dessa anslag förklaras skola utgå av verkens inkomster. För övriga verk och inrättningar skulle erfordras ett belopp av sammanlagt omkring 160 miljoner kronor, därvid jämväl tagits i betraktande, att dyrtidstillägg som hittills kunna komma i fråga även åt vissa utanför den egentliga statsförvaltningen stående kategorier av personer.

Innan beslut fattats om avlåtande av definitiva framställningar till riksdagen angående dyrtidstillägg för år 1920, torde jämväl det för år 1921 avsedda beloppet få på riksstaten bland utgifterna allenast beräknas som en avsättning.»

Då jag nu går att inför Kungl. Maj:t framlägga förslag i förevarande ämne, anhåller jag att till en början få med några ord redogöra för vad tidigare i liknande avseende från statens sida åtgjorts.

Historik.

Jag finner mig därvid beträffande äldre förhållanden allenast böra erinra därom, att understöd av förevarande slag första gången beviljades av 1916 års riksdag och då i form av krigstidshjälp till vissa befattningshavare, som tillika voro familjeförsörjare, ävensom att från och med år 1917 vid sidan av krigstidshjälpen infördes krigstidstillägg, utgående för nämnda år med ett till viss procent å de kontanta avlöningsförmånerna beräknat, nedåt och uppåt begränsat belopp, samt för år 1918 med dels viss s. k. grundplåt, dels visst procentuellt tillägg. I fråga om de närmare bestämmelserna för dessa äldre former av dyrtidsunderstöd torde jag få hänvisa till vad det vid propositionen nr 225 till föregående års lagtima riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 mars 1919 därom innehåller (sid. 14—27).

Från och med år 1919 hava dyrtidstilläggen till statens befattningshavare utgått efter ett annat system än tidigare, i det att enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens nämnda år fattade beslut systemet med för varje år bestämda, fasta tillägg övergivits och ett system med glidande skala införts. Detta möjliggör dyrtidstilläggets reglerande periodvis och automatiskt efter levnadskostnadernas växlingar och innebär härigenom ett avgjort företräde framför det äldre systemet. I samband med införande av det s. k. glidande systemet borttogos på riksdagens initiativ de i form av krigstidshjälp tidigare utgående särskilda familjeförsörjningsbidragen. I överensstämmelse med riksdagens beslut, som i övrigt innebar vissa smärre avvikelser från Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, utfärdades den 30 maj 1919 kungörelse (nr 262) med följande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst under tiden från 1919 års början till och med den 30 juni 1920:

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej i samband med reglering av avlöningsförmånerna annorlunda må varda bestämt, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön och lönetillägg;
- tjänstgöringspenningar;

ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
arvode;
ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
inkvarterings- och servisbidrag;
dagavlöning och dagavlöningsstillägg vid armén och marinen samt
portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre
per dag;
krigslön;
docentstipendium vid statens högstskolor;
extra lönetillägg;
provisoriskt avlöningstillägg;
tillfällig löneförbättring;
tillfälligt lönetillägg;
häradsskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag;
uppmuntringspenningar åt lotsar, kvarstående på gammal stat; samt
uppbördsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för näst-
föregående år utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som
svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat
uppbära, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente
givna bestämmelser hänförs till den mot hans lön svarande avlönings-
klassen i avlöningsskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt
lägst å stadgat minimibelopp av uppbördsprovision.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles,
i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande bekläd-
nadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersätt-
ning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn
särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen
i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant
av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas,
i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställs.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom
socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången
av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl.
Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen,
nämnda tal minskas med en niondel därav, varvid, för det fall att det
sålunda erhållna talet icke är jämnt delbart med 3, detsamma, därest

det med högst $1\frac{1}{2}$ understiger närmast högre med 3 jämnt delbara tal, höjes till sistnämnda tal, men eljest sänkes till närmast lägre med 3 jämnt delbara tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts, samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 600 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar en tredjedel av grundtalet. Å del, som överstiger 600 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningens enligt uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlöande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp än 175 kronor för undervisningstimme i veckan, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingämbete, dyrtidstillägg bestrides av

statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

Om häradshövdingens avlöningsförmåner av de i § 1 mom. 1 angivna slag icke uppgå till det belopp, varå dyrtidstillägg högst må beräknas, likställes med avseende å dyrtidstillägg så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, som motsvarar skillnaden, med berörda slags avlöningsförmåner, och äger han att jämväl därå uppbära dyrtidstillägg av statsmedel.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminariet åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjuter dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande av i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnads-kostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med

högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad.

§ 9.

Mom. 1. Från åtnjutande av dyrtidstillägg undantages:

- 1:o) arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt;
- 2:o) arbetspersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspåsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt
- 3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

Mom. 2. Avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet medför icke rätt till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse.

§ 10.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas dyrtidstillägg efter de grunder, som i denna kungörelse äro fastställda; dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk löneroglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun.

§ 11.

Med befattningshavare i statens tjänst likställes i avseende å rätt till dyrtidstillägg befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 12.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fulla utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 13.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 14.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Det i dessa bestämmelser omförmälda grundtal utgjorde under årets första hälft 147 och under den senare 141. Sistnämnda grundtal har gällt jämväl under innevarande års första kvartal.

Efter denna kortfattade återblick på vad som tidigare åtgjorts för beredande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst och den lämnade redogörelsen för de ändrade grunder för detta tilläggs utgående, som förra året genomfördes, och vilka grunder jämlikt förenämnda kungörelse den 30 maj 1919 skola gälla till och med den 30 juni 1920, ber jag att närmare få ingå på frågan om beredande av dylika tillägg åt statstjänarna för tiden efter sistnämnda dag.

Vad då först beträffar själva grunderna för dyrtidstilläggens utgående torde det s. k. glidande systemet allmänt anses såsom det för ändamålet lämpligaste och rättvisaste. Jag ifrågasätter icke heller någon ändring av själva detta system, men har dock ansett mig böra från socialstyrelsen inhämta en ingående redogörelse för den till grund för fastställandet av dyrtidstillägg enligt nu gällande författningar i ämnet tillämpade metoden för beräkning av levnadskostnadsökningen ävensom i samband därmed yttrande, huruvida, med hänsyn till vunna erfarenheter inom styrelsens ämbetsområde, vid en eventuell prolongering av bestämmelserna angående dyrtidstillägg ändringar i desamma, särskilt vad angår den av styrelsen hittills tillämpade beräkningsmetoden, syntes styrelsen vara av behovet påkallade.

I sitt med anledning härav den 1 december 1919 avgivna utlåtande erinrar styrelsen till en början, att styrelsen i sitt den 28 februari 1919 avgivna utlåtande över förslaget till införande av ett system med glidande skala lämnat en översiktlig men på samma gång ingående redogörelse för den vid dyrtidsberäkningarna använda metoden men att sedermera dels bearbetningen av materialet från den allmänna levnadskostnadsundersökningen 1913—1914, som bildade utgångspunkten för hithörande beräkningar, hunnit i det närmaste fullbordas, dels varje handa kontrollarbete för utrönande av indexsiffrornas tillförlitlighet ut-

Det glidande systemets fortsatta tillämpning för dyrtidstilläggens utgående.

förts, varför nyssnämnda redogörelse i vissa punkter kunde kompletteras. I sådant avseende anföres vidare:

*Social-
styrelsen.*

»Vad då först beträffar den som utgångspunkt för beräkningarna använda budgeten, så föreligga numera definitiva siffror, baserade på 908 hushållsböcker från de orter inom landets olika delar, för vilka monografier över levnadskostnaderna föreligga.

För indexberäkningarnas utförande hava som bekant samtliga utgifter fördelats på sex huvudposter: födo- och njutningsämnen, bostad, bränsle och lyse, beklädnad, skatter samt övriga ändamål. Uppdelas hushållsböckerna i olika grupper allt efter utgifternas sammanlagda storlek och uträknas därefter medeltal för nyssnämnda huvudposter av utgifter, befinnes det, att dessas inbördes betydelse icke är fullt densamma för de olika grupperna av hushåll. Då fördyringens procentuella belopp från tiden för krigsutbrottet är starkt varierande för de olika utgiftsposterna, är det uppenbarligen av betydelse, huru stor andel var och en av dessa poster anses hava i den vid indexberäkningarna använda budgeten. För att visa vilka förskjutningar, som inträffa, därest till grundval för beräkningarna läggas hushållen inom den ena eller andra utgiftsgruppen, hava i efterföljande tabell 1 sammanställts siffror, angivande utgifternas fördelning på de ovan uppräknade sex huvudgrupperna av utgifter. För att vinna lättare jämförbarhet mellan de olika grupperna, hava utgiftsposterna proportionellt höjts respektive sänkts så, att summan alltid kommit att utgöra 2,000 kronor eller samma belopp, vartill den preliminärt beräknade och av styrelsen hittills använda budgeten för en normalfamilj antagits uppgå. Det befinnes, att utgifternas fördelning i det stora hela förete mycket små variationer. Emellertid är det uppenbart, att en av huvudposterna i budgeten vid medeltalsberäkningen kommit att upptagas med ett alltför lågt belopp, nämligen skatteposten. Av den ena eller andra anledningen har nämligen ett betydande antal hushåll redovisat mycket små eller alls inga utgifter för skatter. Det har då synts styrelsen riktigast att vid den definitiva budgetens fastställande räkna med det belopp, vartill samtliga skatter för en familj med 2,000 kronors inkomst faktiskt i genomsnitt belöpte sig år 1914. Verkställes en sådan omräkning och minskas övriga poster i proportion därtill, erhållas de i tabell 1 meddelade budgetsiffrorna. Om vidare på dessa budgetstal tillämpas de av styrelsen beräknade stegrings-siffrorna för den 1 oktober 1919, kommer man till det resultat, som utvisas av tabell 2. Enligt denna tabell skulle indexsiffran för den 1 oktober, vilken som bekant enligt styrelsens beräkning var 257, hava blivit, om hänsyn togs till utgiftsgruppen 1,750—2,000 kronor, 261, till utgiftsgruppen 2,000—2,500 kronor, 259, till dessa bägge grupper sammanlagt, 260 och till samtliga hushåll, 260 samt sålunda förete endast helt obetydliga avvikelser.

Övergår man därefter till de särskilda huvudposterna, torde beträffande den viktigaste posten eller *födo- och njutningsämnen* samt posten *bränsle och lyse* böra omnämnas, att under det senaste halvåret ej mindre än 30 av styrelsens 40 ortsbud varit underkastade inspektion genom besök av någon av styrelsens tjänstemän. Det kan obetingat sägas, att det allmänna vitsordet rörande ombudens verksamhet härvid blivit gott, även om givetvis en eller annan detaljmärkning kunnat framställas. Det primärmaterial, som ligger till grund för indexberäkningarna, vad här berörda bägge poster angår, måste sålunda sägas vara både rikhaltigt och

synnerligen tillförlitligt. För att för framtiden erhålla ett ännu mera mångsidigt belysande material har styrelsen emellertid, sedan 1919 års lagtima riksdag beviljat nödigt anslag härför, gått i författning om en viss förstärkning av ombudsorganisationen från och med början av nästkommande år. Då det visat sig mindre lämpligt, att ett och samma ombud har i uppdrag att insända uppgifter från mer än en ort, hava ombuden i Falun och Lulea befriats från skyldigheten att insända uppgifter från respektive Borlänge och Domnarvet samt Boden, i sammanhang varmed sistnämnda orter uteslutits som rapportorter. Endast beträffande Sundsvall och Sundsvalls sagverksdistrikt, där rapportorternas närbelägenhet till varandra gjort svårigheterna mindre, kvarstår numera skyldighet för ett ombud att avgiva uppgifter för mer än en ort. Från listan på ombudsorter har vidare uteslutits Nyland, som numera med hänsyn till egenskapen att utgöra centrum för Adalens trävaruindustri, öfverflyglats av andra närliggande orter. I stället för de sålunda avförda orterna hava ombud anställts i Avesta, Vilhelmina och Kramfors. Dessutom hava såsom nya ombudsorter tillkommit Värnamo, Varberg, Lidköping, Arvika och Mora. Genom dessa förändringar har antalet rapporter ökats från 44 till 49, och synas dessa med hänsyn till befolkningstätheten vara lämpligt fördelade på olika landsdelar. Vad beträffar förhållandet mellan de avgångna och nytillkommande orterna ur dyrtessynpunkt, förefaller det sannolikt, att några nämnvärda förskjutningar i medeltalet icke skola på grund av de nu skedda förändringarna komma att äga rum, men skall styrelsen givetvis låta sig angeläget vara att särskilt kontrollera den fulla jämförbarheten mellan medeltalet för de 44 och de 49 orterna.

Med avseende på livsmedelsbudgetens sammansättning i detalj hava undersökningar ägt rum i kontrollerande syfte. Därvid hava dels flera varuslag än förut medräknats, dels ett större antal hushållsböcker kunnat läggas till grund för medeltalsberäkningarna. På grund av hushållsböckernas uppställning hava förut vissa svårigheter yppat sig att erhålla tillförlitliga uppgifter rörande de konsumerade kvantiteterna av några varuslag, särskilt färsk fisk. Sedan numera dessa kvantiteter kunnat med större säkerhet beräknas, har undersökning verkställt, i vad mån budgetens komplettering med ifrågavarande varuslag skulle förskjuta indextalet. Vidare hava med användande av samtliga vid 1913—1914 års levnadskostnadsundersökning bearbetade hushållsböcker upprättats genomsnittliga livsmedelsbudgeter för de särskilda landsdelarna och en gemensam »riksbudget», varefter livsmedelskostnadernas stegring fram till den 1 oktober 1919 enligt dessa budgeter uträknats. Den av styrelsen på grundval av det hittills använda förfaringssättet beräknade livsmedelsindexen för nyssnämnda tidpunkt belöper sig till 309. Medtages här ovan omnämnda varuslag, som hittills måst utlämnas, sjunker indextalet endast med en enhet. Användas däremot de kvantitetssiffror för samtliga i budgeten ingående varuslag, som erhållits vid medeltalsberäkningen för de särskilda landsdelarna och för hela riket, befinnes livsmedelsindexen för den 1 oktober utgöra för

Östra Sverige	314
Småland	311
Södra Sverige	303
Västra Sverige	309
Nedre Norrland och Bergslagen	308
Övre Norrland	305
Hela riket	310

Socialstyrelsens indexsiffra är, såsom nyss nämnts, 308 sedan omräkning skett med hänsyn till konsumerade kvantiteter färsk fisk m. m. Den förskjutning, som skulle uppstå, om i stället den definitiva »riksbudgeten» tillämpas, är sålunda synnerligen obetydlig.

Den största iakttagna variationen vid användande av de olika landsdelsbudgeterna är 11 enheter. Vid beräkningen av den allmänna levnadskostnadsindexen blir emellertid variationen endast omkring hälften så stor, eftersom livsmedel, lyse och bränsle tillsammansantagna representera i runt tal halva utgiftssumman för en normalfamilj.

I den kompletterade riksbudgeten ingå de kvantiteter av olika slag av livsmedel, lyse och bränsle som återfinnas i tabell 3.

Uppgifter angående *bostadshyrornas* förändringar införskaffas och bearbetas alltså efter den i föregående redogörelse angivna metoden.

När en gång byggnadsverksamheten åter erhållit en mera betydande omfattning, torde det emellertid bli nödvändigt att vid beräkningen av hyresnivån taga hänsyn jämväl till nybyggda fastigheter. Därest den bostadsräkning, varom socialstyrelsen gjort framställning hos Kungl. Maj:t, enligt planen blir genomförd vid årsskiftet 1920—1921, läser erfordrerligt material för sådana beräkningar från denna tidpunkt komma att stå till styrelsens förfogande.

Med avseende på utgiftsposten för *beklädnad* är styrelsen betänkt på att med bibehållande av insamlings- och bearbetningsmetoden i övrigt söka erhålla noggrannare kvalitetsbestämningar, varigenom uppgifterna för de skilda orterna skulle bli med varandra mera direkt jämförbara. Sedan numera varutillgången börjat närma sig den normala, synas förutsättningar för en sådan noggrannare precisering av de kvaliteter, å vilka noteringar önskas, vara för handen.

I fråga om *skatteposten* har redan förut omnämnts den korrigering, som det i den ursprungliga budgeten ingående skattebeloppet ansetts böra undergå. Med avseende på de senare tidpunkterna har styrelsen funnit det nödvändigt att, sedan numera lönenivån, uttryckt i kronor, väsentligt stigit, taga hänsyn ej blott till stegringen av skattesatsen per 100 kronor utan jämväl till den skattestegring, som har sin grund i den faktiska löneökningen. Vid sammanträde med sociala rådets statistiska sektion och av Kungl. Maj:t särskilt tillkallade sakkunniga för granskning av styrelsens indexberäkningar, har även ett enhälligt uttalande gjorts till förmån för detta förfaringssätt. Såsom framhållits redan i styrelsens ovan åberopade utlåtande, har detta emellertid för levnadskostnadsindexen i dess helhet åtminstone hittills endast inneburit en stegring med några få enheter.

De poster, som ingå under rubriken »*öpriga utgifter*» hava alltså inhämtats på sätt förut av styrelsen angivits. Dock hava förutom på denna väg även genom vissa ombud i skilda delar av landet för kontrollens skull särskilda uppgifter införskaffats, och har det därvid visat sig, att avvikelserna i åtskilliga detaljer kunnat vara rätt betydande, men att den sammanlagda stegringsprocenten för de olika orterna blivit anmärkningsvärt lika. Utgifterna under denna huvudgrupp fördela sig på mycket olikartade ändamål. Den summa, 368 kronor, som redovisas i tab. 1 för hushåll med en samlad årsutgift mellan 1.750 och 2.500 kronor, specificeras på följande sätt:

Inventarier (möbler, kökssaker m. m.)	kronor	79
Tvätt och renhållning	»	28

Hygien (sjukvård och hälsovård)	kronor	32
Intellectuella ändamål	»	30
Förenings- och försäkringsavgifter (fackföreningar, sjukkassor, liv- och brandförsäkring m. m.)	»	92
Gåvor och understöd till anhöriga	»	26
Nöjen och förströelser	»	21
Resor (järnvägs- och spårvägs-)	»	30
Telefon-, post- och skrivutensilier	»	5
Lottsedlar	»	10
Utgifter för tjänare	»	4
Övriga (ränta å lån m. m.)	»	11
Summa kronor		368

Enligt vad ovan anförda kontrollundersökningar sålunda givit vid handen har det av styrelsen använda sättet för beräkning av levnadskostnadsindexen visat sig fullt tillförlitligt inom de gränser, som angivits i styrelsens skrivelse den 28 sistlidne februari. På grund av vissa anmärkningar, som framkommit efter tiden för sagda skrivelses avlåtande, anser sig styrelsen emellertid böra ytterligare framhålla några synpunkter.

Beräkningarna äro byggda på budgeter för hushåll. som före kriget hade en årlig utgiftssumma av omkring 2,000 kronor. Styrelsen anser sig dock ej hava anledning frånga sin förut uttalade åsikt, nämligen att skillnaden mellan indextalen för högre och lägre inkomstgrupper är relativt liten, om också en tendens till sänkning med stigande inkomst är märkbar. Såvitt av tillgängligt material framgår, är emellertid denna sänkning ganska obetydlig, åtminstone till dess man kommer upp till inkomster, som före kriget lägo vid pass 5,000 kronor om året. Huru förhållandena gestalta sig för ännu högre inkomstkategorier, kan av styrelsen med nu föreliggande material icke statistiskt belysas.

Vid sina beräkningar har styrelsen genomgående utgått från förutsättningen av oförändrad standard. Även under den tid, då brist rådde på ett flertal av de i budgeten ingående varorna och stor knapphet på åtskilliga av de övriga, ansåg styrelsen denna ståndpunkt vara den riktiga. De under kristiden i kontrollsyfte utförda levnadskostnadsundersökningarna åren 1916, 1917 och 1918 hava jämväl bestyrkt, att de högst väsentliga omläggningarna av födans sammansättning, vartill hushållen under dessa år tvingats, icke medfört någon nämnvärd förskjutning av utgifternas totalsumma i jämförelse med den av styrelsen beräknade. Sedan tillgången numera åter blivit riklig på de flesta förnödenheter, har uppenbarligen möjlighet förelegat för hushållen att återgå till sina förra vanor, och det torde kunna antagas, att åtminstone med avseende på livsmedel standarden för hushåll av här ifrågavarande kategorier i det stora hela för närvarande ligger minst lika högt som under tiden för 1913—1914 års levnadskostnadsundersökning. Då det under intryck av kristidens svårigheter framhållits, att styrelsen borde räkna med förändrad standard, enär eljest det ekonomiska förstånd, som toge sig uttryck i kristidens indragningar och besparingar inom de enskilda hushållen, borteliminerades ur kalkylen, torde sålunda de nu rådande förhållandena icke längre giva stöd för en dylik motivering. Däremot är det uppenbarligen i och för sig av vikt, att de budgetssiffror, som läggas till grund vid indexberäkningarna, icke representera för-

hållanden, som ej längre äro aktuella. Krisårens omvälvande inflytande på alla varupriser måste antagas hava medfört betydande förskjutningar i hushållsbudgetens sammansättning, därigenom att relativa inskränkningar ägt rum på vissa områden och utökningar av utgifterna på andra. För att vinna statistisk belysning av dessa förhållanden vore det givetvis värdefullt, om inom en nära liggande framtid en ny allmän levnadskostnadsundersökning finge verkställas och sedermera indexberäkningarna byggas på resultatet av densamma. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 oktober 1919 har också styrelsen gjort framställning om tillstånd att verkställa en sådan undersökning, och har i samma skrivelse jämväl framhållits vikten av att densamma finge en så stor omfattning, att även högre inkomstklassers levnadsförhållanden därigenom kunde belysas.»

Socialstyrelsen har sålunda icke haft att föreslå några ändringar i metoden för levnadskostnadsberäkningen men har, under hänvisning till sitt utlåtande den 28 februari 1919, ytterligare framhållit, att det enligt styrelsens åsikt icke torde vara lämpligt, att bestämmelserna angående dyrtidstillägg till statens befattningshavare även i fortsättningen erhöles en sådan avfattning, att även mycket små ändringar i indexsiffran bleve avspeglade i dyrtidstilläggets storlek. Styrelsen anför härom följande:

»Såsom redan här ovan är framhållt, finner styrelsen de framräknade indexsiffrorna vara att betrakta såsom fullt tillförlitliga så tillvida, att de uttrycka den ungefärliga faktiska stegringen av levnadskostnaderna under förutsättning av oförändrad standard, men är det å andra sidan uppenbart, att hela metoden, innefattande medeltalsräkningarna på en mängd punkter, icke giver möjlighet till ett så noggrant resultat, att stegringen kan exakt på enhetssiffran angivas. Resultaten av de i det föregående anförda siffersammanställningarna tyda fastmera därpå, att den marginal, inom vilken fördyringen enligt styrelsens metod kan angivas, vid indexens nuvarande höjdläge bör sättas till 5 å 10 enheter. På grund härav torde den marginal för indexens förändringar, inom vilken dyrtidstilläggen utgå oförändrade, ej obetydligt böra utvidgas. Därest den nuvarande metoden att beräkna grundtal även för framtiden kommer att bibehållas, synes det sålunda med hänsyn till det statistiska materialets natur önskvärt, att omräkning av dyrtidstilläggen icke behöver ske vid mindre förskjutningar av grundtalet än minst var nionde enhet emot, såsom nu är fallet, vid var tredje.»

Med hänsyn till vad sålunda anförts har styrelsen såsom sin uppfattning uttalat, att vid en eventuell prolongering av bestämmelserna angående dyrtidstillägg den av styrelsen tillämpade metoden för beräkning av levnadskostnadsökningen borde i princip få bibehållas oförändrad med iakttagande dock därav, att förbättringar i vissa detaljer, som på grund av nytillkommande material kunde verkställas, även bleve utförda, samt att vid beräkningen av dyrtidstilläggen hänsyn måtte tagas endast till mera markerade förändringar av indexsiffran.

De av styrelsen återopade tabellerna äro av följande innehåll:

Tab. 1. Utgifter per år och hushåll enligt priserna under juli 1914.

Utgifter för	Inom hushåll med en årlig utgiftsstat år 1913—1914 av				Enligt den av social- styrelsen använda budgeten kr.
	1,750—2,000 kr.	2,000—2,500 kr.	1,750—2,500 kr.	1,000—4,000 kr.	
Födo- och njutningsämnen	909	880	895	905	876
Bostad	248	258	253	259	300
Bränsle och lyse	89	86	88	91	97
Beklädnad	237	244	241	235	219
Skatter	¹⁾ 155	¹⁾ 155	¹⁾ 155	¹⁾ 155	122
Övriga ändamål	362	377	368	355	386
Summa	²⁾ 2,000	²⁾ 2,000	²⁾ 2,000	²⁾ 2,000	2,000

¹⁾ Skatteposten har korrigerats.

²⁾ Utgifterna hava reducerats till ett belopp av sammanlagt 2.000 kronor.

Tab. 2. Utgifter per år och hushåll enligt priserna den 1 oktober 1919.

Utgifter för	Inom hushåll med en årlig utgiftsstat år 1913—1914 av				Enligt den av social- styrelsen använda budgeten kr.
	1,750—2,000 kr.	2,000—2,500 kr.	1,750—2,500 kr.	1,000—4,000 kr.	
Födo- och njutningsämnen	2,827	2,737	2,783	2,815	2,724
Bostad	322	335	329	337	390
Bränsle och lyse	262	253	259	268	285
Beklädnad	782	805	795	776	723
Skatter	248	248	248	248	195
Övriga ändamål	778	811	791	763	830
Summa	5,219	5,189	5,205	5,207	5,147
Levnadskostnadernas stegring juli 1914—1 oktober 1919: indextal (juli 1914 = 100)	261	259	260	260	267

Tab. 3. Förbrukade kvantiteter av viktigare slag av livsmedel, lyse och bränslematerial per år och normalhushåll 1913—1914.

(Genomsnittstal för hela riket.)

Matvaror.

Kött:

färskt oxkött	kilogram	29.20
» kalvkött	»	10.37
» får- och lamm	»	3.44
» fläsk	»	27.72
salt fläsk	»	13.39

Fisk:

färsk sill	»	15.52
» strömming	»	5.87
» saltsjöfisk	»	16.35
» insjöfisk	»	6.09
salt sill	»	14.88
kabeljo	»	1.15

Mjök:

oskummad mjölk	liter	647.85
skummad »	»	225.60

Smör

Margarin

Ost

Agg

Bröd:

hårt rågröd	kilogram	36.81
mjukt »	»	157.16
vetebröd	»	16.78
skorpor	»	11.36

Mjöl:

vetemjöl	»	130.01
rågmjöl	»	55.70

Gryn:

havregryn	»	22.27
risgryn	»	6.21

Ärter

Bruna bönor

Potatis

Socker

Kaffe

Lyse- och bränslematerial.

Fotogen

Ved:

björkved

barrved

Kol

Koks

Jag torde i detta sammanhang få omnämna vissa från tjänstemannahåll gjorda framställningar om ändring av grunderna för dyrtidstilläggens beräkning, avseende sättet för levnadskostnadernas och grundtalets bestämmande. Så har 1919 års statstjänstemannakongress i skrivelse den 5 oktober 1919 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bestämma andra och rättvisare grunder för beräkandet av dyrtidstillägg, så att full compensation för dyrtiden tillkomme alla tjänstemän, såväl högre som lägre, att Kungl. Maj:t täcktes föreskriva, att en ny undersökning om normalkostnaden för hushåll måtte verkställas och omfatta jämväl hushåll med större budget än de, efter vilka beräkningarna nu gjordes, samt att i varje fall någon ändring av det grundtal, varefter dyrtidstillägg nu beräknas, ej måtte vidtagas annat än då en väsentlig ändring i det av socialstyrelsen angivna indextalet inträdde.

Framställningar om ändrade grunder för dyrtidstilläggets beräkning.

Vidare har trafiktjänstemännens riksförbund i en den 25 december 1919 dagtecknad framställning om dyrtidstilläggen för tiden efter den 1 juli 1920 hemställt, bland annat, om åtgärder till vinnande av att de varukvantiteter eller naturaprestationer, på vilka socialstyrelsens indextal för levnadskostnadsförändringarna grundades, bleve i lag bestämda.

Såsom jag redan antytt ifrågasätter jag icke någon ändring av själva det system för dyrtidstilläggens utgående, som för närvarande gäller. En annan fråga är, huruvida någon modifiering bör ske i sättet för grundtalets bestämmande eller för dyrtidstilläggets fixerande i förhållande till grundtalet. En mindre sådan har ifrågasatts av socialstyrelsen, som med hänsyn till det statistiska materialets natur ansett önskvärdt, att omräkning av dyrtidstilläggen icke behövde ske vid mindre förskjutningar av grundtalet än minst var nionde enhet. För min egen del kan jag icke inse, att en dylik utvidgning av den marginal, inom vilken dyrtidstilläggen utgå oförändrade, skulle innebära någon större fördel annat än måhända ur praktisk synpunkt för det fall, att allt för täta ändringar skedde i de av socialstyrelsen beräknade indexsiffrorna. Följden av utvidgningen skulle väl oftast bliva den, att dyrtidstilläggen komme att i större omfattning än nu åt ena eller andra hållet avvika från det tal, som betecknar levnadskostnadsökningen. Då jag icke anser detta vara någon fördel, ur vare sig befattningshavarnes eller statens synpunkt, finner jag mig icke kunna förorda någon ändring på denna punkt.

Departementschefen.

Med vad jag nu anfört har jag också angivit min ställning till den del av statstjänstemannakongressens förenämnda framställning, som går ut på att någon ändring av grundtalet ej måtte vidtagas annat än

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 79 häft. (Nr 95.)

då en väsentlig ändring i det av socialstyrelsen angivna indextalet inträdde. Den i samma framställning gjorda hemställan om en ny levnads-kostnadsundersökning är, såsom framgår av vad socialstyrelsen anfört, i annat sammanhang föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Och vad slutligen angår förevarande framställning i vad den avser bestämmande av andra och rättvisare grunder för beräklandet av dyrtidstillägg i syfte att åstadkomma en beräkning av levnads-kostnadsökningen, som bättre än vad nu är händelsen svarar emot verkliga förhållandena, vill jag framhålla, att det icke gärna är möjligt att, innan nyss omförmälda undersökning skett, åstadkomma en förbättring härutinnan. Socialstyrelsens indexberäkningar synas för övrigt ganska nära träffa det rätta. Åtgärder torde emellertid i allt fall komma att i annat sammanhang vidtagas för ernående av de förbättringar i förevarande avseende, som kunna stå att vinna.

De av trafiktjänstemännens riksförbund ifrågasatta åtgärderna för bestämmande i lag av de varukvantiteter eller naturaprestationer, på vilka socialstyrelsens indextal för levnads-kostnadsförändringarna grundas, torde ej heller böra ifrågakomma annat än i samband med övriga åtgärder till förbättrande av levnads-kostnadsberäkningarna.

På grund av vad jag sålunda anfört tillstyrker jag ett fortsatt tillämpande av det system, som för närvarande ligger till grund för dyrtidstilläggens bestämmande.

**Höjning av
dyrtids-
tilläggen.**

Jag övergår här efter till frågan om eventuellt beredande av någon förhöjning i dyrtidstilläggen från och med den 1 juli innevarande år.

Såsom redan antytts hava under de senaste månaderna till Kungl. Maj:t inkommit ett flertal framställningar, i vilka gjorts gällande dels att den bestämda maximigränsen för dyrtidstilläggen borde borttagas, dels ock att i allt fall de nu utgående dyrtidstilläggen vore allt för otillräckliga samt i följd härav icke i längden försvarliga; och anhåller jag att få lämna en kortare redogörelse för det viktigaste av dessa framställningars innehåll.

**Framställ-
ningar om
höjda dyr-
tidstillägg.**

I en den 18 november 1919 dagtecknad skrift har styrelsen för statsförvaltningens tjänstemannaförening hemställt, att vid utfärdandet av föreskrifter rörande dyrtidstilläggen för år 1920 begränsningen uppåt av dyrtidstilläggens storlek måtte borttagas. Till stöd härför anföres:

»Enligt de av Kungl. Maj:t den 30 maj 1919 utfärdade bestämmelserna angående allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst utgår icke sådant tillägg på den del av avlöningen, som överstiger 600 kronor i

månaden. Till de statstjänstemän, vilkas årsavlöning överstiger 7,200 kronor, utgår alltså dyrtidstillägg endast å detta belopp. Det kan ifrågasättas, huruvida ett sålunda begränsat lönetillägg, vilket därtill för den del av avlöningen, som överstiger 100 kronor i månaden för närvarande ej uppgår till mera än 47 procent, tillfredsställer billiga anspråk på kompensation för penningevärdets starka fall. Styrelsen för statsförvaltningens tjänstemannaförening finner det under sådana förhållanden rimligt, att det, såsom bland statstjänstemän föreslagits, tages under övervägande, huruvida ej ovannämnda begränsning i dyrtidstillägget bör bortfalla. Enligt av sakkunnig person verkställd beräkning, vilken jämte en av honom uppgjord promemoria härmed bilägges ¹⁾, skulle den sålunda ifrågasatta ändringen i dyrtidstilläggsbestämmelserna försaka statsverket en merutgift av omkring 1,580,000 kronor, en skäliggen ringa summa i jämförelse med totalkostnaden för dyrtidstillägg, vilken av årets lagtima riksdag torde hava beräknats till omkring 225,000,000 kronor. Såsom anledning att beträffande dyrtidstillägg sätta de högre tjänstemännen i en ogynnsam undantagsställning lära för den skull icke kunna åberopas statsfinansiella skäl, särskilt som statsverket genom att det grundtal efter vilket dyrtidstilläggen utgå, under årets lopp blivit nedsatt, gjort en besparing å omkring 4,600,000 kronor i det beräknade dyrtidsanslaget:

De högre tjänstemännen hava hittills mer än de flesta andra statsmedborgare fått själva bära dyrtidens börda. Detta kunde möjligen försvaras, därest dyrtiden varit en hastigt övergående företeelse. Då så emellertid nu icke synes bliva förhållandet, torde det varken vara förenligt med rättvisa eller statens fördel, att de högre tjänstemännen ej beredas lindring i dyrtidens tryck i samma mån som andra tjänstemän med avlöningsförmåner, överstigande 100 kronor i månaden.»

Framställningar av fullständigt enahanda innehåll hava härefter ingivits av så gott som samtliga statens civila och militära befattningshavare i den tjänsteställning, att de skulle bliva delaktiga av den föreslagna utvidgningen av dyrtidstilläggen.

Från ämbets- och tjänstemän i de centrala ämbetsverken och andra statsinstitutioner i huvudstaden samt vid en del länsstyrelser ävensom från sammanslutningar och möten av statstjänstemän hava vidare, såsom redan nämnts, till Kungl. Maj:tt ingivits vissa framställningar, i vilka gjorts gällande, att de nu utgående dyrtidstilläggen vore alldeles otillräckliga och att ju mera dyrtidsläget stabiliserades och bleve varaktigt, med desto större styrka framträdde kravet på att tjänstemännen bereddes full ersättning för den nedgång i lönerns realvärde, som dyrtiden fört med sig. Från en del håll har till och med yrkanden framställts om ersättning för den förlust, som ur berörda synpunkt under de gångna kristidsåren drabbat tjänstemännen genom dyrtidsbidragens otillräcklighet. Till belysning av de klandrade förhållandena har i några fall åberopats följande:

¹⁾ Här ej införd.

Tablå över löner och beräknade löner för ordinarie tjänsteman, som ej åtnjuter ålders-tillägg, i centralt ämbetsverk.

	Lön grundad å levnadskostna- derna före kris- tiden enligt re- glering år 1919 kronor	Lön år 1919		Skillnad mel- lan beräknad och utgående lön år 1919 kronor	Skillnad mellan beräknade och utgående löner under åren 1915—1919 kronor
		beräknad efter social- styrelsens prisindex kronor	utgående kronor		
Första.....	4,900	12,700	8,410	4,290	15,500
Andra.....	6,800	17,600	11,220	6,380	21,600
Tredje.....	9,100	23,600	13,710	9,890	30,300

Såsom motivering till de i dessa framställningar framförda kraven på full kompensation för nedgången i penningens köpkraft har i allmänhet anförts, att dyrtidsläget alltmer stabiliserades och att man sålunda icke hade att vänta någon avsevärd nedgång i prisnivån, att andra samhällsmedlemmar numera för längre eller kortare tid sedan anpassat sina inkomster efter det nya högre prisläget, att om dyrtidstilläggen fortfarande nedpressades under vad som motsvarade full kompensation för minskningen i penningens köpkraft, statstjänstemännen ensamma underkastades en förtäckt beskattning, som med de nu utgående dyrtidstilläggen bleve av den allra hårdaste beskaffenhet, att ett sådant förfaringssätt icke kunde försvaras med hänvisning till det allvarliga finansiella läge, vari staten befunde sig, att genom fortsatta lägre procentuella dyrtidstillägg för högre befattningshavare den genom fastställda lönergleringar bestämda åtskillnaden mellan olika tjänsteklasser nära nog utplånades och det högre kvalificerade arbetet berövades den ersättning i förhållande till lägre, som genom lönergleringarna tillförsäkrats detsamma, samt att detta icke blott innebure en stor orättvisa mot vederbörande tjänstemän utan även ur statens egen synpunkt vore mycket olyckligt, i det att de bästa krafterna i statens tjänst för upprätthållande av sin levnadsstandard tvingades att antingen lämna statstjänsten och söka sig bättre utkomst i enskild verksamhet eller ock skaffa sig inbringande bisysslor, som inkräktade på arbetet i statens tjänst, samt ämbetsverkens rekrytering med goda krafter enligt vad erfarenheten redan visat allt mer och mer försvårades.

Bland de ifrågavarande framställningarna torde det vara tillräckligt att närmare redogöra för den från trafiktjänstemännens riksförbund, som torde innefatta de viktigaste av de framförda synpunkterna. I nämnda framställning anføres:

»Inledningsvis skall fastslås, att dyrtidstillägget eller med användning av dess förra namn krigstidstillägget sitt namn till trots ingenting annat är än en fortlöpande provisorisk lönereglering. Det lärer vara hopplöst att numera hävda den uppfattningen, att dyrtiden vore ett mer eller mindre övergående ont, som kunde kompenseras tjänstemännen med tillfälliga, mer eller mindre ofullständiga tillägg, baserade på andra grunder och med hänsynstagande till helt andra motiv än de vid en lönereglering gemenligen tillämpade. De stegrade levnadskostnaderna komma icke att inom en nära framtid kunna nedbringas till den före kriget rådande prisnivån, den meningen torde nu vara stadgad, ehuru visserligen svårigheter möta att redan kunna exakt fastställa denna nya och högre nivå. Kungl. socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadsfördyringen under 1919 jämfört med 1914 ange denna i följande procenttal:

1 januari	167	procent
1 april	165	»
1 juli	157	»
1 oktober	157	»

Under det den svenska prisnivån sålunda under året i dess helhet visat en något litet sjunkande tendens (under sista halvåret dock stagnation) fortfar den utländska prisnivån att stiga. Så utgjorde fördyringen i England under november månad 1919 172 procent mot cirka 137 procent vid årets början. Detta förhållande, sammanställt med sannolikheten av hyresökning och skattestegring inom landet, synes kullslå varje förhoppning om prisnivåns sjunkande, snarare motivera tro på dess stigande. Med denna utgångspunkt ledes man konsekvent till det kravet på statens dyrtidspolitik gent emot sina tjänstemän, att halvmesyrens tid nu måste vara förbi, dyrtidstillägget icke längre mer eller mindre förlänas formen av ett staten-samhällets bidrag åt lidande tjänstemän utan ges den fulla karaktären av staten-arbetsgivarens åtgärder för sina lön- och arbetstagares bibehållande vid dem en gång tillförsäkrade, man kan gärna säga, med dem överenskomna löner. Det gemensamma namnet på myntenheten före kriget och den nuvarande får icke fördölja det ofrånkomliga faktum, att den senare blott äger tredjedelen av den förras värde. Om av tjänstemannen krävdes och kräves, att han under alla krigsåren och allt framgent skall fullgöra sin del av överenskommelsen i form av lojalt och pliktstroget, allt jämt ökat arbete, lärer den andra parten, staten, icke utan begående av en mycket stor och för den själv i längden menlig orätt komma från sin plikt att betala tjänstemännen deras fulla löner.

Trafiktjänstemännens riksförbund har i sina föregående framställningar konsekvent fasthållit vid fordran på dyrtidstilläggets fastställande till att för alla tjänstemän svara mot levnadskostnadsfördyringen sedan krigsutbrottet. Med den förutvarande formen för tillägget att vara ett för alla tjänstemannakategorier otillräckligt, tillfälligt bidrag må det ha varit berättigat att tillmäta detta med större belopp för de närmast det fysiologiska existensminimum stående. Ju mer detsamma får karaktären av en verklig, ehuru från fall till fall verkställd reglering av lönerna, dess starkare gör sig kravet gällande på en för alla löntagarklasser procentuellt lika höjning. I motsatt fall sker en omvälvning och nivellering av de olika tjänstemannaklassernas avlöningsvillkor och levnadsstandard, som väl dock under inga förhållanden bör genomföras på detta så att säga underhandssätt, en omvälv-

ning av de hittills bärande samhällsprinciperna för endast en del av detta samhälle. Därmed är ingalunda förnekad det berättigade i att på vanligt vederbörligt sätt kan böra undersökas och beaktas det riktiga i en höjning överstigande penningvärdets fall för vissa bland de lägst avlönade grupperna. En sådan förskjutning i löneskalan, och en ingalunda obetydlig sådan, är också redan gjord i den för trafikverken med tillämpning från den 1 juli 1920 antagna lönestaten. Så mycket riktigt synes vara, att det blivande dyrtidstillägget blir för samtliga tjänstemannagrupper procentuellt lika. Fordran härå är ju för övrigt blott en konsekvens av kravet på dyrtidstilläggets fulla täckande av penningvärdets fall, men icke heller mer. Även med ett beaktande härav för nästa års tillägg, bliva tjänstemännen i alla händelser utan ersättning för sina stora förluster under de föregående åren.

En jämförelse med de kommunala tjänstemännen ligger nära till hands. Det framgår av en sådan, hurusom till exempel Stockholms stad för innevarande år anvisat sina befattningshavare dyrtidshjälp efter principer i det väsentliga lika med de för det statliga dyrtidstillägget gällande. Icke desto mindre har denna kommun genom en liberalare och riktigare tillämpning av dessa principer kunnat tilldela sina tjänstemän större dyrtidshjälp än den som kommit statens löntagare i motsvarande lönegrader till del. Och efter vad som försports rörande löne regleringskommitténs för dessa befattningshavare arbete, lär denna ha för avsikt att föreslå, att avlöningsbeloppen i regel fördubblas men att dessutom för såvitt den allmänna fördyringen icke nedgår till förutsatta 100 procent, ett ytterligare tillägg skall utgå. Det må vara berättigat att påstå att statens förmenta egenskap — som den borde besitta — av mönsterarbetsgivare under sådana förhållanden knappast kan hävdas utan en avsevärd förbättring av det statliga dyrtidstillägget.

Det föreligger en direkt fara för staten att genom otillräckliga löner icke erhålla den fullgoda rekrytering av tjänstemannakåren, som staten icke minst för de affärsdrivande verkens vidkommande är i behov av. »Flykten ur statstjänsten» är ett länge omhandlat och i siffror ådalagt faktum. Den stegrade oviljan att under nuvarande förhållanden *ingå* i statstjänst kan tyvärr icke mätas men är detta oaktat en faktor, som borde öva det största inflytande. Ty av nära till hands liggande orsaker, erbjuder det sig för i synnerhet den ordinarie statstjänstemannen ej minst vid trafikverken i allmänhet mycket stora svårigheter att lämna sin tjänst och finna ett nytt verksamhetsområde. Där trots allt så sker, blir det den ojämförligt bäst kvalificerade delen av tjänstemannakåren som vänder statstjänsten ryggen. Motivet för denna flykt ligger så tydligt i dagen att den nyligen av socialstyrelsen verkställda undersökningen i detta ämne visande, att den enskilda med staten konkurrerande tjänsten i regel erbjudit fördubblade löner (i medeltal 99 procent), knappast givit några nya eller överraskande resultat. Som en direkt illustration till denna konkurrens framgår emellertid av undersökningen, att av de från statens järnvägar avgångna, de flesta övergått till tjänst vid de enskilda järnvägarna.

Även där icke kontakten med statstjänsten blivit så lös, att avgång skett, lider tjänsten en direkt kraftförlust därigenom att tjänstemännen i högre grad än någonsin förut varit tvungits att för sitt uppehälle utöva bisysslor. Ett förbud mot sådana, hur principiellt riktigt det än må vara, har under krigsåren varit och blir omöjligt att upprätthålla, med mindre den behållna inkomsten från statstjänsten avsevärt ökas. Det kan icke heller vara till statens gagn, att dess funktionärer i så hög grad som för närvarande är fallet distraheras i sin verksamhet

av omsorgen om det dagliga brödet eller att så många av de bästa bland dem nödgas inrikta tid och arbete på oupphörliga löneaktioner.»

Till bemötande av de invändningar mot kravet på tillfyllestgörande kompensation, som kunde anföras, har förbundet upprepat vad förbundet tidigare härom anfört, nämligen följande:

»De här ifrågavarande tjänstemannagrupperna vilja ingalunda göra gällande, att övriga medborgare skola bära deras andel av dyrtidsbördan, men finna sig å andra sidan böra bestämt framhålla, att de icke anse sig vara pliktiga att bära större andel av densamma än övriga medborgare. Detta har hittills otvivelaktigt varit fallet. Inom riksförbundet gör sig den meningen gällande, att statstjänstemännen, så länge deras löneförmåner avsevärt understiga förmånerna för motsvarande löntagare i enskild tjänst, i verkligheten bära större andel i dyrtidsbördan än övriga medborgare. Riksförbundet håller före att för den händelse statsfinansernas nuvarande tillstånd anses lägga hinder i vägen för gottgörelse till samtliga statstjänstemän i samma mån, som penningvärdet sjunkit, och för den händelse statsverkets beräknade tillgångar anses kunna täcka blott en del av denna sänkning, detta förhållande möjligen bör föranleda höjning i skattebeloppen, men icke nedsättning i lönebeloppen i form av maximigränser eller fallande procenttal för krigstidstilläggen.

Genom sistnämnda förfaringssätt drabbas nämligen statstjänarna av en beskattning i förtäckt form, vilken icke pålægges övriga medborgare. I stället böra samtliga statstjänare genom löneförhöjningar gottgöras hela den del av valutaförsämringen, som täckes av stegringen i lönerna på den allmänna arbetsmarknaden under den tidsperiod, då de reglerade lönerna skola utgå. Därest statsverkets beräknade tillgångar icke äro tillräckliga härtill, böra ytterligare behöfliga medel anskaffas på sådant sätt, att denna återstod rättvist utjämnas på alla samhällsgrupper och i större utsträckning uttagas av de i ekonomiskt hänseende bärkraftigare såväl statstjänstemännen som övriga medborgare, men icke lägges enbart på statstjänstemännen. I sistnämnda fall utsättas dessa, som nyss sades, för en dubbel beskattning, i det staten först innehåller en del av den lön, som rätteligen bort utgå, om arbetet skulle hava ersatts till sitt fulla värde, och därefter det oaktat utkräver lika hög skatt av tjänstemännen som av sådana medborgare, vilka icke förut hava till staten avstått någon del av sin arbetsförtjänst.

Mot den andra invändningen, som gjorts, eller att statsfinanserna ej skulle tillåta ett skäligt krigstidstillägg, kan anföras, att statsfinansernas ställning icke påverkas av det sätt, varpå det för ändamålet erforderliga beloppet fördelas mellan olika samhällsgrupper, och att beloppets anskaffande på ett eller annat sätt givetvis är möjligt, så länge staten är att anse såsom solvent. Arten och omfattningen av de åtgärder, som böra vidtagas för avhjälpande av tjänstemännens betryck, hero givetvis i första rummet på i vad mån den härför erforderliga statsutgiften må anses vara nödvändig. Att tjänstemännens bibehållande vid en levnadsstandard, motsvarande den som intages av socialt likställda löntagare i enskild tjänst, är ett för staten vitalt intresse, ådagalägges av erfarenheterna under mer än fyra års krigs- och kristid.»

De förnämsta anmärkningarna mot metoden för de nuvarande dyrtidstilläggens bestämmande har förbundet sammanfattat sålunda:

att det s. k. grundtalet faststälts till endast åtta niondelar av den faktiska fördyringen;

att denna reducerade fördyringssiffra tillämpas endast för de första 1,200 kronor av lönen;

att fyllnadsprocenten för den överskjutande tilläggsberättigade lönen bestämts till endast en tredjedel av detta redan starkt reducerade grundtal;

att intet tillägg utgår för de löneandelar, som ligga över 7,200 kronor per år.

De på grund av otillräckliga avlöningar befarade olägenheterna i avseende å statstjänstemännens arbetsprestationer och statstjänstens behöriga rekrytering hava av tjänstemän i nedre justitierevisionen skildrats sålunda:

»Nu sedan andra samhällsklasser förstått att anpassa sina inkomster efter rådande prisläge och därmed kraftigt bidra till att stabilisera detta, kan det icke anses rättfärdigt, att statens tjänstemän ensamma fortfarande kvarhållas vid en i jämförelse med tillståndet före kriget försämrad levnadsstandard. Oklokt skulle också vara att ställa sådant krav på dem. Deras plikttröhet och tålmod har såsom allt mänskligt sina gränser. Härmed vilja vi icke hava sagt, att statens tjänstemän skola, om deras önskemål icke vinna beaktande, förfalla till obstruktion. Med den rätt, som tillkommer varje medborgare att öppet och ärligt uttala sin åsikt i föreliggande frågor, hava vi endast velat framhålla de vådor, som för statsbefattningarnas behöriga skötsel kunna uppstå, därest staten allt framgent undandraget sig att uppfylla rättfärdighetens krav i fråga om tjänstemännens avlöning.

Det är nämligen vår övertygelse, att så snart det står klart för tjänstemännen att de icke hava att vänta en väsentlig förhöjning av sina löner, i samma stund kommer att framom hängivenheten för kallet tränga sig en bestämd önskan att slippa ifrån det ekonomiska betrycket genom att antingen lämna statstjänsten och söka enskild anställning med gynnsammare avlöningvillkor — och lockelserna härtill äro såsom de sista åren visat ganska stora — eller ock, med bibehållande av statstjänsten, förskaffa sig bisysslor. Även om det icke omedelbart skulle bli en allmän flykt ur statstjänsten, som inverkade katastrofartat på statsmaskineriet, må det dock betänkas, dels att det i första hand helt säkert bleve de bästa krafterna, som försvunne ur statstjänsten, och dels att rekryteringen komme att betydligt försämrast, om icke till slut att alldeles omöjliggöras. Och beträffande bisyssloväsendet torde det vara ställt utom tvivel att denna utväg att förhjälpa statens tjänstemän till nödig fyllnad i deras inkomster i regel är mera av ondo än godo med hänsyn till statstjänsternas behöriga skötsel. Hittills har det för de svenska tjänstemännen varit en hederesak att icke för privatekonomiska intressen i något avseende åsidosätta sina plikter mot det allmänna. Med allt för svåra ekonomiska förhållanden torde samma uppfattning härutinnan icke i längden kunna

med full stränghet upprätthållas. Och även i de fall, där staten trots allt kommer att möta oförminskad plikttröhet hos sina tjänstemän, skall det icke kunna undgås, att ekonomiskt nödläge med ty åtföljande minskning i socialt anseende kommer att döda arbetsglädjen och därmed väsentligt försämra arbetsprestationerna.»

Till stöd för framställningarna om ersättning för på grund av otillräckliga dyrtidsbidrag lidna förluster under de gångna krisåren har i huvudsak åberopats, att statstjänstemännens ekonomiska ställning numera i allmänhet vore alldeles undergrävd genom de inskränkningar och den skuldsättning, som dyrtidsersättningens otillräcklighet nödvändiggjort, och att staten vore skyldig att täcka de ifrågavarande bristerna.

Vid övervägande av de ifrågavarande framställningarna och under gemensam beredning med övriga departementschefer har jag kommit till den uppfattningen, att något måste göras för att mera effektivt bispringa statens befattningshavare i deras ekonomiska betryck och därvid i första rummet dem, vilka under de gångna åren fått i högre grad än andra själva bära förlusten av en stor del av lönernas realvärde. Ju längre dyrtiden varar, desto tydligare framstår detta som en nödvändighet.

En åtgärd, som därvid främst synes bära vidtagas, är den, att nuvarande maximigräns för den avlöning, varå dyrtidstillägg utgår, eller 7,200 kronor per år, avsevärt höjes. Sättes maximigränsen till 15,000 kronor i stället för 7,200 kronor, komma med ytterst få undantag alla statstjänstemän i åtnjutande av dyrtidstillägg å hela sin avlöning. Kostnaden för en dylik utsträckning av dyrtidstilläggen är också överkomlig; den har vid nu gällande grundtal och med bibehållande i övrigt av bestämmelserna rörande dyrtidstilläggens beräkning ansetts belöpa sig till omkring 1,500,000 kronor.

Vad beträffar de framförda kraven på grundtalets bestämmande till det belopp, som anger pristegringen, utan avdrag för den niondel därav, som nu utgör skillnaden mellan prisstegringssiffran och grundtalet, synas mig skäl icke föreligga att nu frångå den princip, som ligger till grund för ifrågavarande begränsning av grundtalet, eller att i varje fall åtminstone någon del av dyrtidsbördan skall bäras av tjänstemännen själva.

Vidkommande slutligen de anmärkningar, som riktats mot den avsevärda begränsningen av dyrtidstillägget å högre lönebelopp än 100

kronor i månaden, synas mig dessa, sedan en viss stabilisering av dyrtidsläget inträtt vara mera berättigade än förut. Jag tvekar icke heller att tillstyrka en höjning av den procent, efter vilken dyrtidstillägget å belopp över 100 kronor i månadslön beräknas. Vid avvägande av den höjning, som här skulle kunna ifrågakomma, har det för mig framstått som en bjudande nödvändighet att tillse, att andra lika berättigade krav icke få stå tillbaka för kravet på höjda löner åt tjänstemännen. I betraktande härav och med hänsyn tagen till statens högst bekymmersamma finansiella ställning kan jag icke se någon utväg att höja dyrtidstilläggen för lönebelopp över 100 kronor i månaden, vilka nu utgå efter ett procenttal lika med en tredjedel av grundtalet, mera än till ett procenttal, som motsvarar hälften av grundtalet. Med nuvarande grundtal av 141 skulle en dylik ökning, innefattande jämväl befattningshavare med högre lön än 7,200 kronor, betyda omkring 26 miljoner i merutgift.

**Erforderliga
ändringar i
kungörelsen
med allmänna
grunder för
dyrtidstillägg.**

Bland de ändringar i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg, som torde vara erforderliga, vill jag till en början framhålla, att undantag från åtnjutande av dyrtidstillägg enligt denna kungörelse bör göras för personalen vid kommunikationsverken samt för häradshövdingar och vissa deras vikarier. Vad dessa personalgrupper beträffar pågå inom vederbörande departement utredningar i syfte att för dem skapa särskilda bestämmelser i fråga om dyrtidstilläggen; och torde frågorna härom inom den närmaste framtiden få av vederbörande departementschefer underställas Kungl. Maj:ts prövning. Undantagsbestämmelserna hava införts i § 3 på sådant sätt att övriga bestämmelser i kungörelsen kunna göras tillämpliga jämväl å ifrågavarande personalgrupper. I samband härmed har § 9 uteslutits, varjämte i § 1, med hänsyn till vissa ifrågasatta nya lönerogleringar och jämväl till att dyrtidstillägg åt befattningshavare, som åtnjuta avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, är avsett att regleras genom kungörelse angående dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, införts ett allmänt undantag från åtnjutande av dyrtidstillägg enligt denna kungörelse för alla de fall, där bestämmelser i annan ordning äro eller varda meddelade.

I § 1 ha tillagts ett par nya lönerubriker, medan löneformen »krigs-lön» ansetts kunna uteslutas.

Förutom de ändringar, som påkallas av de av mig förordade höjningarna av dyrtidstilläggen och för vilka jag icke torde behöva lämna någon särskild motivering, anhåller jag vidare att få föreslå ett par ändringar i § 4, sådan paragrafen nu lyder.

Den första av dessa ändringar rör lantbruksakademiens sekrete-

rare. Denne åtnjuter enligt av riksdagen år 1913 fastställd stat av statsmedel lön och ortstillägg å 5,600 kronor jämte ett ålderstillägg å 600 kronor, varemot tjänstgöringspenningarna å 2,500 kronor bestridas av akademiens egna medel. Dyrtidstillägg har hittills beräknats blott å statsavlöningen. Enär nuvarande sekreteraren därjämte uppburit arvode såsom statens förlikningsman och därigenom kommit till en statsavlöning av mer än 600 kronor i månaden, har frågan om dyrtidstillägg å hans tjänstgöringspenningar hittills ej varit aktuell. Vid den av mig nu föreslagna höjningen av maximigränsen skulle detta bli fallet, och därför synes skäligt, att lantbruksakademiens sekreterare får beräkna dyrtidstillägg jämväl å tjänstgöringspenningarna. Detta är desto mer befogat, som förlikningsmannauppdraget för nuvarande sekreteraren är personligt. Akademiens medel tillåta ej densamma att bestrida dyrtidstillägg.

En annan ändring rör dyrtidstillägg till biträdande lärare vid musikaliska akademien. Enligt beslut av föregående års riksdag beräknas för dylik lärare dyrtidstillägg jämväl å sådant tillskott till avlöningen, som akademien lämpar av egna medel, dock allenast i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp än 175 kronor för undervisningstimme i veckan. Begränsningen torde vara motiverad därav, att lönen till ordinarie lärare vid akademien beräknades efter 175 kronor för undervisningstimme, och att biträdande lärare icke borde erhålla dyrtidstillägg å högre belopp än ordinarie. Nu ha emellertid båda dessa lärarkategorier erhållit provisorisk lönereglering, varigenom ersättningen till såväl biträdande som ordinarie lärare överstiger 175 kronor för timme. Med den nuvarande begränsningen skulle alltså en biträdande lärare icke kunna erhålla dyrtidstillägg å hela avlöningen. Till undvikande härav torde begränsningen böra ändras därhän, att dyrtidstillägg lämnas, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp än som tillkommer ordinarie lärare vid akademien.

Vidare torde i fråga om notarie vid domkapitlet med de avlöningsförmåner, varå dyrtidstillägg enligt § 1 mom. 1 skall utgå, böra likställas så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, att det belopp, varå dyrtidstillägg beräknas, uppgår till 2,500 kronor utöver enligt stat utgående avlöningsförmåner. Enligt bestämmelserna rörande den för ifrågavarande befattningshavare genomförda provisoriska löneregleringen (kungörelse den 31 oktober 1919 nr 670) utgår nämligen avlöningstillägget med högst 2,500 kronor, därvid emellertid, om vederbörande åtnjuter sportler eller andra särskilda inkomster vid tjänsten, dyrtidstillägg icke kan i något fall utgå med högre belopp än som motsvarar skillnaden mellan 2,700 kronor (för notarien vid Visby domkapitel 2,500 kronor)

och summan av dessa särskilda inkomster. Om nu en dylik befattningshavare är i den situationen, att hans sportler och övriga särskilda inkomster vid tjänsten uppgå till något avsevärdare belopp, exempelvis 2,500 kronor, samt han förty åtnjuter tillfällig löneförbättring med allenast 200 kronor, kan han med nuvarande bestämmelser icke erhålla dyrtidstillägg å mera än sistnämnda belopp utöver de ordinarie löneförmånerna, under det en befattningshavare med precis samma inkomst men med allenast 200 kronor i sportler och i stället 2,500 kronor i tillfällig löneförbättring erhåller dyrtidstillägg å hela sistnämnda belopp utöver de ordinarie löneförmånerna. För undvikande av en dylik oegentlighet torde den föreslagna bestämmelsen få anses vara behövlig.

Rörande de i nu gällande kungörelsens 10 § omförmälda befattningshavare läser förslag i annan ordning framdeles komma att underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Andra ifrågasatta ändringar i förevarande kungörelse än de av mig nu förordade har jag icke ansett böra ifrågakomma.

Slutligen har jag att nämna, att den föreslagna nya kungörelsen icke såsom fjolårets är till sin giltighet begränsad till viss angiven tidpunkt.

Kostnads-
beräkningar
m. m.

Jag övergår nu till att något närmare beröra *dels* frågan angående kostnaderna för dyrtidsbidragen åt statens befattningshavare vid tillämpning av mitt förslag *dels* ock spörsmålet om beredande av de för kostnadernas bestridande erforderliga medel m. m.

I propositionen nr. 225 till 1919 års riksdag beräknades kostnaderna för dyrtidsbidragen åt statens befattningshavare till sammanlagt 199,000,000 kronor, fördelade på affärsdrivande verk och huvudtitlar m. m. på följande sätt:

	Dyrtids- tillägg Kronor	Dyrtids- hjälp Kronor	Summa Kronor
Affärsdrivande verken	102,000,000	8,940,000	110,940,000
2—9 huvudtitlarna	82,225,000	4.845,000	87,070,000
Postsparbanken m. fl. verk	975,000	15,000	990,000
Summa	185,200,000	13,800,000	199,000,000

För de särskilda affärsdrivande verken fördelades det beräknade beloppet sålunda:

	Dyrtids- tillägg	Dyrtids- hjälp	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor
Postverket	12,700,000	900,000	13,600,000
Telegrafverket	16,200,000	720,000	16,920,000
Statens järnvägar	69,000,000	6,900,000	75,900,000
Statens vattenfallsverk	1,500,000	195,000	1,695,000
Statens domäner	2,600,000	225,000	2,825,000
Summa	102,000,000	8,940,000	110,940,000

De för 2:a—9:e huvudtiteln beräknade beloppet, sammanlagt 87,070,000 kronor, utslogs å de olika huvudtitlarna på följande sätt:

	Dyrtids- tillägg	Dyrtids- hjälp	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor
Andra huvudtiteln	3,400,000	195,000	3,595,000
Tredje »	525,000	3,000	528,000
Fjärde »	26,900,000	1,500,000	28,400,000
Femte »	17,120,000	1,575,000	18,695,000
Sjätte »	9,800,000	450,000	10,250,000
Sjunde »	10,650,000	600,000	11,250,000
Åttonde »	11,380,000	390,000	11,770,000
Nionde »	2,450,000	132,000	2,582,000
Summa	82,225,000	4,845,000	87,070,000

I den beräknade totalkostnaden samt de på affärsdrivande verken och huvudtitlarna belöpande kostnadernas fördelning gjorde riksdagen ingen ändring.

Utom de ovan angivna posterna beräknades för vissa kategorier befattningshavare samt för f. d. befattningshavare m. fl., änkor och barn efter befattningshavare m. fl., pensionerade båtsmän m. fl. skilda anslag under de olika huvudtitlarna med tillhoppa ett belopp av i runt tal 32,000,000 kronor.

Enligt till finansdepartementet inkomna uppgifter hava dyrtids-tilläggen under år 1919 i verkligheten uppgått till i runda tal följande belopp, fördelade på sätt nedan anges:

De affärsdrivande verken:

	Kronor
Postverket	13,494,000
Telegrafverket.....	22,290,000
Statens järnvägar	66,400,000
Statens vattenfallsverk.....	1,050,000
Statens domäner	3,200,000
Summa	106,434,000

Under de olika huvudtitlarna uppförda allmänna anslagen:

	Kronor
Andra huvudtiteln	4,512,000
Tredje »	613,000
Fjärde »	27,557,000
Femte »	17,278,000
Sjätte »	12,866,000
Sjunde »	9,692,000
Åttonde »	12,928,000
Nionde »	2,775,000
Summa	88,221,000

Postsparbanken m. fl. verk:

	Kronor
Postsparbanken	322,000
Försäkringsinspektionen	42,300
Statens biografbyrå	19,650
Patent- och registreringsverket	405,000
Mynt- och justeringsverket.....	76,300
Bankinspektionen	26,400
Flottans pensionskassa.....	26,200
Folkskollärarnas pensionsinrättning.....	34,550
Summa	952,400

Under de olika huvudtitlarna uppförda särskilda
anslag kronor 30,100,000

Storleken av kostnaderna för den höjning av dyrtidstilläggen, som av mig nu ifrågasatts, kan givetvis, oavsett eventuella ändringar av grundtalet, uppskattas endast approximativt. Vid en sådan uppskattning — därvid jag utgått från nu gällande grundtal — har jag kommit till det resultat, att kostnaderna för dyrtidstilläggen för år 1920, beräknade för första halvåret enligt nuvarande och för andra halvåret enligt de här ifrågasatta grunderna, skulle belöpa sig till:

för affärsdrivande verken	kronor 112,000,000
» samtliga anslagen under huvudtitlarna	» 149,000,000
» postsparbanken m. fl. verk	» 1,000,000
	<u>Summa kronor 262,000,000</u>

Härvid har jag i fråga om affärsverken förutsatt sådan reduktion av dyrtidstillägget för omförmälda verks befattningshavare — varom förslag är att förvänta från kommunikationsverkens lönenämnd — att hänsyn icke nu vid kostnadsberäkningarna behöver tagas till den med 1 nästkommande juli ikraftträdande nya löneregleringen.

Vad de allmänna anslagen under huvudtitlarna beträffar hava deras totalsumma beräknats till 94,000,000 kronor, fördelade på följande sätt:

	Kronor
Andra huvudtiteln	4,780,000
Tredje »	900,000
Fjärde »	29,210,000
Femte »	18,320,000
Sjätte »	13,760,000
Sjunde »	10,290,000
Ättonde »	13,800,000
Nionde »	2,940,000
Summa	<u>94,000,000</u>

Beträffande försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket, bank- och fondinspektionen samt kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit torde böra

förfaras på sådant sätt, att erforderliga anslag uppföras å riksstatens utgiftsida och motsvarande höjning sker av respektive inkomstitlar. De belopp, som beräknats bliva erforderliga för ändamålet, äro följande:

för försäkringsinspektionen	kronor	45,200
» statens biografbyrå	»	20,800
» mynt- och justeringsverket	»	80,000
» patent- och registreringsverket...	»	430,000
» bank- och fondinspektionen	»	50,800
» kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit	»	40,800.

Enär bank- och fondinspektionens medel icke förslå för utbetalande av erforderligt dyrtidstillägg, torde anslag för ändamålet böra äskas såsom förslagsanslag, att i första hand utgå av bidrag till bankinspektionen.

Totalkostnaden för innevarande år skulle enligt nu utförda beräkningar komma att åtskilligt understiga vad i årets finansplan förutsatts. Det belopp, vartill anslagen under de olika huvudtitlarna uppgår, synes emellertid böra beräknas högre, under det att för affärsverkens vidkommande kostnaderna torde bliva mindre än förut beräknats. Rent budgetmässigt uppkommer härigenom en brist i förhållande till det framlagda budgetförslaget, vilken brist torde få täckas genom medel från kassafonden, vars ställning ju stärkes i den mån affärsverkens dyrtidstillägg till beloppet komma att understiga vad i finansplanen beräknats.

Vad beträffar kostnaderna för dyrtidstillägg under år 1921 beräknades i den till innevarande års riksdag avlätna statsverkspropositionen, att en avsättning för ändamålet vid sidan av huvudtitlarna borde ske med ett belopp av 160,000,000 kronor. Någon uppdelning av detta belopp å de särskilda huvudtitlarna synes mig ännu icke böra ifrågakomma.

Departementschefens hemställan.

Departementschefen, statsrådet Thorsson, föredrog härefter ett i enlighet med vad av honom förordats upprättat förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen

1) att godkänna berörda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst;

2) att i avseende å dyrtidstillägget för år 1920

dels medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, post-

sparbanken, flottans pensionskassa samt statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. dyrtidstillägg må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1920 anvisa

under sjätte huvudtiteln:

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 45,200,
att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;
för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 20,800,
att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 80,000,
att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;
för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 430,000,
att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå;
för bank- och fondinspektionen ett förslagsanslag å kronor 50,800,
att i första hand direkt utgå av bidrag till bankinspektionen; samt för kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit ett reservationsanslag å kronor 40,800,
att av denatureringsavgifter direkt utgå;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits, å tilläggsstat för år 1920 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln	kronor	4,780,000
» tredje »	»	900,000
» fjärde »	»	29,210,000
» femte »	»	18,320,000
» sjätte »	»	13,760,000
» sjunde »	»	10,290,000
» åttonde »	»	13,800,000
» nionde »	»	2,940,000

samt

3) att i avseende å dyrtidstillägget för år 1921

dels till bestridande av kostnaderna för dylik förmån åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1921 års riksstat anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 160,000,000,

dels ock förklara, att under år 1921 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå

beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa, statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket, bank- och fondinspektionen samt kontrollstyrelsens avdelning för skattefri sprit av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt

beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg under år 1921 kunna vardas å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:

Hans v. Arnold.